

ZAKRÝVANIE SI OČÍ A UŠÍ PROBLÉMY NEVYRIEŠI

(Bratislava, 27. augusta) – **Pred piatimi rokmi (27. 8. 2013) poslanci ľudskoprávneho parlamentného výboru stopli historicky prvú mimoriadnu správu ombudsmanky. Poukazovala na porušovanie práv pri búraní osád, pri školskej segregácii a tiež na porušovanie práv pri postupe polície v Moldave nad Bodvou. Správa nebola nikdy zaradená a prerokovaná v pléne parlamentu. Toto zakrývanie si očí však popisované problémy nevyriešilo. Práve naopak.**

Zbúranie rómskej osady Nižné Kapustníky

V roku 2012 mesto Košice zlikvidovalo rómsku osadu v lokalite Nižné Kapustníky. Správa verejnej ochrankyne práv poukázala na nezákonnosť postupu mesta pri odstraňovaní obydľí. Mesto nijakým spôsobom neriešilo situáciu vystahovaných osôb a neposkytlo žiadnu pomoc rodinám a deťom. Pri obhajobe svojho postupu dokonca argumentovalo, že v tomto prípade išlo o „nakladanie s odpadom“. Tento problém prekročil aj hranice Slovenskej republiky.

- Verejná ochrankyňa práv v mimoriadnej správe odporučila, aby o likvidácii nelegálnych osád rozhodoval v osobitnom konaní súd na návrh obce, pričom **konať o takomto návrhu by mohol len vtedy, ak by mu boli predložené relevantné dokumenty o tom, ako bolo vyriešené bývanie osôb, ktoré v nelegálnych obydliach bývajú.**

Policijná akcia v Moldave nad Bodvou

V júni 2013 vykonali policajti akciu v Moldave nad Bodvou. Ombudsmanka vážne spochybnila primeranosť policajného zásahu a konštatovala porušenie základného práva osoby na nedotknuteľnosť obydľia. Udalosť otvorila aj diskusiu o postavení policajnej inšpekcie, ktorá v tomto prípade postup polície odobrila.

- Odporúčaním verejnej ochrankyne bolo, aby polícia **z každej plánovanej policajnej akcie, v ktorej sa už pri jej príprave predpokladá použitie donucovacích prostriedkov, zadovážila kamerový záznam** o jej priebehu. Zároveň navrhovala **zriadenie nezávislej policajnej inšpekcie.**

Diskriminácia a segregácia vo vzdelávacom systéme

Prieskum verejnej ochrankyne práv ukázal, že v niektorých školách a lokalitách dochádza k nerovnakému zaobchádzaniu s deťmi na základe ich pôvodu. Mnohí žiaci z preskúmaných škôl boli pre svoj sociálny pôvod zaradení medzi žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Takýmto spôsobom boli vlastne vylúčení z možnosti získať plnohodnotné vzdelanie. Preskúvanie prinieslo aj podozrenie z umelo vytváraných školských obvodov najmä pre rómske deti.

- Verejná ochrankyňa práv odporučila zákonom stanoviť **zákaz vylúčenia a oddelovania rómskych žiakov od ostatných žiakov**, upraviť povinnosti a zodpovednosť orgánov verejnej správy za kontrolu dodržiavania tohto zákazu a stanoviť sankcie za jeho porušenie.

Mimoriadna správa verejnej ochrankyne práv z roku 2013 nebola dodnes prerokovaná v pléne národnej rady. Návrhy a odporúčania, ktoré boli v mimoriadnej správe uvedené, neboli doteraz realizované.

PÄŤ ROKOV TICHÁ VÝSLEDKY NEPRINIESLO

Počas uplynulých piatich rokov sme boli svedkami, kedy sa v podobných situáciách opakovali podobné pochybenia a porušovania základných práv.

Požiar bytovky v Žiline na sklonku roka 2016

Mesto expresne rýchlo zbúralo bytovku. Nepreukázalo, že bolo nevyhnutné odstraňovať stavbu aj bez predchádzajúceho povolenia alebo ohlásenia. Rodinám s platnou nájomnou zmluvou mesto nezabezpečilo primeranú bytovú náhradu. Väčšine viacpočetných rodín prideliť unimobunky s vnútornými rozmermi 13,5 m². V niektorých pritom bývalo až 17 ľudí, teda na jedného nepripadal ani 1 m² užívanej plochy. Za toto prístrešie určilo mesto 6,85-krát vyššie nájomné, než bolo nájomné za 2-izbový byt. Uvedený postup mesta je pre ľudí v núdzi doslova likvidačný. Mnohé rodiny žijú v týchto unimobunkách dodnes.

Policajný zásah vo Vrbnici (apríl 2015) a v Zborove (apríl 2017)

Od razie v Moldave nad Bodvou sa odohrali ďalšie dve väčšie policajné akcie vo Vrbnici a Zborove, no ani z jednej polícia nevyhotovila kamerové záznamy. V oboch prípadoch došlo k použitiu donucovacích prostriedkov proti veľkému počtu osôb a mnohé z nich namietali neoprávnené, nadmerné a neodôvodnené použitie.

„Keďže päť rokov je dostatočne dlhá doba na to, aby sa opatrenia prijali a zapracovali do praxe, v júni tohto roku som listom vyzvala ministerku vnútra Denisu Sakovú, aby bezodkladne iniciovala zavedenie kamerových systémov pri policajných zásahoch,“ doplnila verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová.

Konanie EK voči Slovensku pre segregáciu vo vzdelávacom systéme

Európska komisia začala viesť v roku 2015 voči Slovensku konanie (tzv. „infringement“) pre podozrenie z porušenia Smernice Rady o rasovej rovnosti. Slovensku vyčítala disproportčné umiestňovanie rómskych detí do špeciálnych škôl alebo tried určených pre deti s mentálnym alebo s iným postihnutím. Vyčítala tiež ich segregovanie inými spôsobmi, napr. ich vyučovanie vo výlučne rómskych triedach na bežných školách.

Aj výsledky prieskumu verejnej ochrankyne práv publikované v máji 2018 poukazujú na pretrvávajúcu segregáciu a diskrimináciu v školách. Školská reforma evidentne nepriniesla zmenu, a to aj napriek tomu, že školský zákon ju vyslovene zakazuje. Verejná ochrankyňa práv navrhovala ustanoviť inštitúciu, ktorá by vyvodzovala zodpovednosť za porušenie zákazu a zároveň ukladala sankcie. ***„Zákaz všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie v školách, bez sankčného mechanizmu, nemôžem považovať za dostatočné riešenie,“*** uviedla verejná ochrankyňa práv M. Patakyová.

Úlohou verejného ochrancu práv je aj poukazovať na systémové nedostatky, pochybenia, porušenia základných práv a navrhovať riešenia. ***„Kritika systémových zlyhaní neznamená automaticky kritiku konkrétnych ľudí na konkrétnych postoch. Nejde o hľadanie nepriateľa, ani o hľadanie vinníka, či jeho verejný lynč. To je to posledné, čo naša spoločnosť v súčasnosti potrebuje. Je ale evidentné, že zakrývaním si očí, uší situáciu nevyriešime. Hovorme o problémoch, snažme sa ich pomenovať a hľadajme spoločne komplexné riešenia. Aj takýmto spôsobom sa dá zvyšovať dôveryhodnosť inštitúcií. Spoločnosť môže byť len tak silná, ako silné je jej najslabšie ohnivko. Ochrana slabších***

Mária Patakyová
verejná ochrankyňa práv

TLAČOVÁ SPRÁVA

preto musí jednoznačne patriť do mentálnej výbavy demokratickej spoločnosti,“ uzatvorila M. Patakyová.